

авторитет Святих Отців у догматичному богослов'ї»)).

Після закінчення КДА був призначений викладачем словесності Пермської ДС (з 23.12.1827). Прийнявши чернечий постриг (06.04.1829), був рукопокладений у сан ієромонаха (26.04.1829). З жовтня 1829 обіймав посади інспектора і викладача церк. і цивільної історії. З поч. 1830 виконував обов'язки ректора Пермської ДС.

09.05.1830 переведений на посаду ректора і професора богосл. наук Харків. ДС. 03.02.1833 піднесений до сану архімандрита. За виконання своїх службових обов'язків «с усердием, неутомимой деятельностью и пользою для учащих, при примерно-добром поведении» рішенням Комісії духовних уч-щ від 20.12.1833 отримав ступ. магістра богослов'я без підготовки нових творів. З 17.02.1836 службу в семінарії поєднував із виконанням обов'язків настоятеля Курязького Спасо-Преображенського чол. монастиря (побл. Харкова; нині не діє). У 1836 був звільнений, за власним бажанням, з посади професора. У 1840 перебував у відрядженні в С.-Петербурзі, де здійснював, згідно з чергою, священнослужіння і проповідництво. Того ж року був відзначений орденом Св. Анни 2-го ступ.

Незважаючи на скептичні відгуки єпископа Харківського і Богодухівського Інокентія (Борисова) щодо адм. здібностей Й., 01.07.1842 був призначений ректором відродженої КазДА. За оцінками її істориків, на цій посаді Й. не виявив ані адм. хисту, ані сумлінного ставлення до своїх обов'язків. 01.05.1844 був звільнений із посади (за власним клопотанням) і призначений настоятелем Свято-Троїцького чол. монастиря у м. Рязані, членом Рязанської духовної консисторії.

Помер на 51-му році життя. Похований на кладовищі Рязанського Свято-Троїцького монастиря.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1798; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 197; Оп. 3. – Спр. 29.

Опубл. дж.: Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 26, 28, 32, 117–118.

Літ.: Иоанн (Лаговский), прот. История Пермской семинарии после преобразования ее в 1818 г. – Пермь, 1873. – С. 78–89, 96; Знаменский П. В. История Казанской духовной академии. – Казань, 1892. – Вып. I. – С. 9, 13, 26–71, 338, 372; Вып. II. – С. 19, 502, 512; Вып. III. – С. 6, 28, 238; [А. Н.] Иоанн (Петр Иванович Оболенский) // РБС. – Т. : Ибак – Ключарев. – СПб., 1897. – С. 280; Никольский К. И. Орловская духовная семинария (до 1867 года). Церковно-исторический очерк // Орловские ЕВ. – 1914. – № 8. – С. 142.

С. Л. Кузьміна

ЙОАН (ПЕТИН Олексій Олексійович) [рос. Иоанн (Петин) Алексей Алексеевич] (09[21].03.1813–08[20].07.1889), єпископ РПЦ, випускник КДА – церк. діяч і педагог.

Нар. у с. Волово Лівенського пов. Орловської губ. (нині – Лівенського р-ну Липецької обл. РФ) у сім'ї паламаря. Після закінчення Лівенського ДУ (1823–27) та Орловської ДС (1827–33) служив учителем при архієрейському хорі (учнями І. були хлопчики-півчі, які навчалися за програмою духовного уч-ща). Через тривалу хворобу (впродовж весни – літа 1834) залишився без посади. З осені 1834 до поч. літа 1835 перебував «на кондиции» у поміщика Єлецького пов. Брусенцова.

У серпні 1835 вступив до КДА, де здобув ступ. канд. богослов'я (рішення Конференції КДА від 15.07.1839 затверджено Св. Синодом 31.12.1839).

Після закінчення Академії призначався вчителем біблійної археології і Св. Письма Тверської ДС (з 17.10.1839), однак за власним клопотанням, задоволенням Св. Синодом, 27.11.1839 обійняв посаду вчителя церк. історії та євр. мови Орловської ДС. У квітні 1840 одружився із племінницею митрополита Київського і Галицького Філарета (Амфітеатрова), родинні зв'язки із яким суттєво сприяли його подальшому кар'єрному зростанню. Того ж року прийняв священний сан: 08.11.1840 висвячений на диякона,

Йоан
(Петін)

10.11.1840 – на ієрея Орловської Богоявленської церкви. З 15.12.1840 суміщав посади вчителя та економа Орловської ДС.

Смерть дружини на 2-му році шлюбу (14.09.1841) спонукала Й. до рішення присвятити подальше життя чернечому служінню. Звільнившись із посад, у травні 1842 переїхав до Києва, де був призначений доглядцем Києво-Подільського ДУ. 24.06.1842 прийняв чернецтво (чин постригу звершено митрополитом Філаретом (Амфітеатровим)). 25.05.1846 зарахований до складу соборних ієромонахів КПЛ. 14.11.1848 піднесений до сану архімандрита. Упродовж 1849 виконував обов'язки ректора і професора богослов. наук КДС, настоятеля Київ. Свято-Микольського Пустинного монастиря (замість відрядженого до С.-Петербурга архімандрита *Антонія (Амфітеатрова)*).

03.05.1850 призначений ректором і професором богослов'я Катериносл. ДС. За посадою, був членом Катериносл. духовної консисторії та цензором проповідей єпархіального духовенства.

За поданням митрополита Філарета, указом Св. Синоду від 16.01.1852 призначений намісником КПЛ. 08.09.1852 увійшов до складу ком-ту з будівництва Києво-Володи-

мирського собору. 14.01.1853 очолив Київ. повітовий Ком-т піклування про тюрми. Залишаючись намісником КПЛ, з 20.06.1854 до 01.04.1855 керував також Києво-Видубицьким чол. монастирем. Наприкінці серпня 1856 представляв КПЛ на урочистостях із нагоди коронації імп. Олександра II, що відбулись у Москві 26.08.1856.

Після смерті митрополита Філарета (21.12.1857) протягом майже року здійснював керівництво КПЛ (до прибуття 31.10.1858 новопризначеного митрополита Київського і Галицького *Ісидора (Нікольського)*).

23.12.1862 в Ісакиївському соборі С.-Петербурга був висвячений на єпископа Полтавського. Упродовж 25-літнього архієрейського служіння на Полтав. каф-рі (з 16.04.1878 – у сані архієпископа) першочергову увагу приділяв розвитку духовної освіти та церк. навч. закладів єпархії. Вже у сер. 1860-х спромігся вирішити низку матеріально-побутових проблем Полтав. ДС, у т. ч. збільшення вдвічі посадових окладів її викладачів та поліпшення утримання студентів. Доклав значних зусиль щодо зведення нових будівель семінарії, завершеного у жовтні 1877. Сприяв реорганізації навч. процесу за вимогами нового статуту духовних семінарій 1867. Заповів Полтав. ДС свою багатотомну б-ку. Підтримав ініціативу видання ж-лу «Полтавские епархиальные ведомости», що виходив при семінарії з 1863 (систематично публікував там свої промови і проповіді, згодом видані окремим томом). Ініціював створення й опікувався будівництвом та розвитком першого на Полтавщині навч. закладу для доньок священнослужителів – Полтав. єпархіального жін. уч-ща, урочисто відкритого 17.10.1868. Відродив занедбане Роменське ДУ (м. Ромни, тоді – Полтав. губ., нині – Сум. обл.).

Упродовж багаторічного духовного служіння отримав численні церк. і держ. відзнаки. Був нагороджений орденами Св. Анни 2-го (17.04.1854), 2-го з імп. короною (26.08.1856), 1-го (27.03.1866) ступ.,

Св. Володимира 3-го (14.05.1860) і 2-го (28.03.1871) ступ., Св. кн. Олександра Невського (15.05.1883). Заслужив глибоку повагу і любов полтав. пастви як «редкий по своїм душевним качествам архипастырь».

Протягом життя підтримував постійний зв'язок із КДА. Брав участь в урочистостях із нагоди її 50-річчя (28–29.09.1869), під час яких подарував коштовну ікону святителя Афанасія, Лубенського чудотворця, та вніс до капіталу Академії 5-відсотковий банківський білет вартістю у 500 руб. для преміювання та видання кращих творів вихованців. Був почесним членом Церковно-археол. тов-ва (з 1872) та Богоявленського братства (з 1882) при КДА. Брав участь у створенні фондів її Церковно-археол. музею.

Після перенесених інсультів (у 1883 і 1886) втратив можливість самостійно керувати єпархією. 14.11.1887 звільнений на спочинок. До кін. життя мешкав у Полтав. архієрейському домі.

Помер у Полтаві на 77-му році життя від набряку легенів. Похований у Свято-Духівському храмі Полтав. Хрестовоздвиженського монастиря.

Осн. тв.: Собрание слов, бесед и речей преосвященного Иоанна, епископа Полтавского и Переяславского. – Полтава, 1873. – 360, VIII, 4 с.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1870; Ф. 304. – Дис. 91; ЦДІАУК. – Ф. 128. – Оп. 1 заг. – Спр. 2206, 2836; Оп. 2 черн. – Спр. 636.

Опубл. дж.: Речь Святейшему Правительствующему Синоду, сказанная бывшим наместником Киево-Печерской лавры, архимандритом Иоанном, при наречении его во епископа Полтавского и Переяславского 21 декабря 1862 года. – СПб., 1863. – 8 с.; Сведения о полтавских преосвященных Иеремии Соловьеве и Иоанне Петине // Орловские Ев. – 1868. – № 4. – Отд. неофиц. – С. 271–277; Отчет о состоянии Киевской духовной академии за 1869–1870 учебный год // ТКДА. – 1871. – № 3. – С. 48–49; Празднование 20-летия святительского служения пастве полтавской, архиепископа Иоанна, 21 и 28 декабря 1882 года и поднесенные при этом адреса // Полтавские Ев. – 1883. – № 2. – Ч. неофиц. – С. 2–92; № 3. – Ч. неофиц. – С. 125–141; № 4. – Ч. неофиц. – С. 160–179; Слово на заупокойной литургии в день погребения высокопреосвященного Иоанна, бывшего архиепископа Полтавского, 10 июля 1889 года // Там само. – 1889. – № 15–16. – Ч. неофиц. – С. 507–513; Капустянский А., прот. Речь при отпевании в Бозе почившего высокопреосвящен-

ного Иоанна, бывшего архиепископа Полтавского и Переяславского, 10 июля 1889 года // Там само. – С. 513–515; Щедродаров Д., свящ. Речь, сказанная при погребении в Бозе почившего высокопреосвященного Иоанна, бывшего архиепископа Полтавского // Там само. – С. 516–518; Высокопреосвященный Иоанн, бывший архиепископ Полтавский и Переяславский. (Некролог) // Там само. – С. 519–533; Пичета И. Х. Факты и воспоминания из жизни герцоговинца на службе по духовно-учебному ведомству // ВиР. – 1911. – № 18. – С. 808; № 19. – С. 74; № 20. – С. 235–238; № 22. – С. 514, 518–521; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 257, 295, 300–301.

Літ.: Иоанн (Алексей Алексеевич Петин) // РБС. – Т. : Ибак – Ключарев. – СПб., 1897. – С. 281; Грановский А. Полтавская епархия в ее прошлом (до открытия епархии в 1803 году) и настоящем. Историко-статистический опыт. – Вып. 1. – Полтава, 1901. – С. 99–101; Никольский К. И. Орловская духовная семинария (до 1867 года). Церковно-исторический очерк // Орловские Ев. – 1914. – № 10. – Приложение. – С. 145; 1915. – № 5. – Приложение. – С. 318–319; Павловский И. Ф. Полтавцы : иерархи, государственные и общественные деятели и благотворители. – Полтава, 1914. – С. 17–18; Федоренко С. А. Организация та функціонування закладів духовного відомства в ХІХ – на початку ХХ ст. (на прикладі Полтавської єпархії) // Інтелігенція і влада. – Вып. 15. Сер. : Історія. – О., 2009. – С. 64–74.

М. Л. Ткачук

ЙОАН (ПОММЕР Яніс (Іван) Андрійович) [латв. Janis Pommers, рос. Иоанн (Поммер Янис (Иван) Андреевич)] (06. [18].01.1876–12.10.1934), священномученик, архієпископ РПЦ, Предстоятель Латв. Правосл. Церкви, випускник КДА – церк. і держ. діяч, педагог.

Нар. на хуторі Ілзессала Венденського пов. Ліфляндської губ. (нині – Праулієнської вол. Мадонського краю Латв. Республіки) у сім'ї правосл. селянина. Після закінчення місцевої 2-класної початкової школи навчався у Ризьких ДУ (1887–91) та ДС (1891–97), виявивши відмінні успіхи. З 01.07.1897 служив псаломщиком Свято-Троїцької церкви у с-щі Лаздона (нині – Лаздонської вол. Мадонського краю), де одночасно завідував 2-класною початковою школою. З 09.10.1899 обіймав посаду псаломщи-